Osallisuus- ja kumppanuusohjelma

Vammaisneuvosto 19.10.2026 § 33
1405/00.04.00/2026

Valmistelija

järjestökoordinaattori Arto Lampila, p. 050 312 5271
osallisuuskoordinaattori Sonja Essel, p.050 478 5108
yhteiskuntasuhteiden päällikkö Anna-Liisa Heiskala, p.050 312 5276
palvelujohtaja Nina Peränen, p. 050 594 6783

Selostus asiasta

Yleistä

Nykyinen Osallisuusohjelma on hyväksytty aluevaltuustossa 29.11.2022 (§122). Sen liitteenä hyväksyttiin erillisinä asiakirjoina järjestöyhteistyön periaatteet, avustusohje sekä palveluntuottajayhteistyön periaatteet Keski-Suomen hyvinvointialueella. Kokonaisuuteen on liittynyt myös Keski-Suomen kuntien, Keski-Suomen liiton ja hyvinvointialueen puitesopimus yhteistyörakenteiden ja toimintatapojen periaatteiksi.

Syksyllä 2022 hyväksytty kokonaisuus on tarpeen päivittää vastaamaan hyvinvointilaueen nykyistä toimintaa ja sekä tehdyssä osallisuus- ja kumppanuustyössä esiin nousseita tarpeita.

Uuteen osallisuus ja kumppanuusohjelmaan asetetaan tavoitteita sekä tunnistetaan toimenpiteitä, joilla edistetään osallisuutta kolmesta näkökulmasta:

- Asukas, asiakas- ja henkilöstöosallisuus
- Järjestö- ja seurakuntayhteistyö
- Palveluntuottajayhteistyö

Keski-Suomen kuntien, Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen hyvinvointialueen välinen puitesopimus on päivitetty omana kokonaisuutena osana kuluvan valtuustokauden hyvinvointialuelain 14§ mukaisia neuvotteluja. Aluevaltuusto on hyväksynyt 4.11.2025 (80§) Keski-Suomen kuntien, Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen hyvinvointialueen strategien yhteistyösopimuksen 1.1.2026 alkaen. Sopimusta täydentää aluehallituksen 10.3.2026 (§53) hyväksymä yhdyspintasuunnitelma.

Hyvinvointialueen osallisuus ja kumppanuustyössä on tunnistettu tarve määritellä aikaisempaa tarkemmin mitä osallisuus- ja kumppanuustyön tavoitteet ovat, millä toimenpiteillä niitä edistetään ja miten tavoitteiden etenemistä seurataan ja arvioidaan. Myös toimenpiteiden aikatauluttamiselle on tunnistettu tarve sekä keskeisten vastuutahojen nimeämiselle.

Asukas- , asiakas- ja henkilöstöosallisuuden kokonaisuuden valmistelussa ohjaavana asiakirjana on toiminut Keski-Suomen hyvinvointialueen strategia. Strategiassa yhtenä menestystekijänä on osallistuvat asukkaat ja yhtenä tavoitteena hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Valmistelun pohjana on käytetty myös aiempaa osallisuuskyselyä, joka toteutettiin joulukuussa 2025 sekä arjen työssä havaittuja tarpeita.

Keskeisiä asioita asiakkaiden osallisuuden näkökulmasta on kohtaaminen ja vaikutusmahdollisuudet omaan hoitoon ja palveluun, erityisesti palveluihin hakeuduttaessa. Lisäksi asiakkaiden ja asukkaiden

osallisuuden vahvistamisessa keskeistä on viestintä ja tiedottaminen saatavilla olevista palveluista ja vaikutusmahdollisuuksista. Henkilöstöosallisuuden kohdalla tulee vahvistaa erityisesti henkilöstön mahdollisuutta tulla kuulluksi ja kehittää omaa työtään.

Järjestö ja seurakuntayhteistyön näkökulmasta Keski-Suomen hyvinvointialuestrategiassa yksi keskeisistä menestystekijöistä on vaikuttava ja tavoitteellinen kumppanuus alueen toimijoiden kanssa. Strategiassa järjestöt ja seurakunnat tunnistetaan keskeisiksi alueellisiksi kumppaneiksi, joiden osaamista, verkostoja ja toimintaa hyödynnetään keskisuomalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä. Kumppanuuden lähtökohtina ovat yhteinen tilannekuva, avoin yhteistyö ja yhteiset tavoitteet.

Tavoitteena on rakentaa aikaisempaa tavoitteellisempaa ja vaikuttavampaa kumppanuutta, joka näkyy säännöllisenä vuoropuheluna, järjestöjen ja seurakuntien osallistumisena kehittämistyöhön, toimintaedellytysten vahvistumisena sekä sujuvana yhteistyönä asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä. Arjen yhteistyössä korostuvat käytännölliset asiat: selkeät yhteyshenkilöt, ennakoitavat prosessit sekä esimekriksi hyvinvointialueen tilojen monipuolinen hyödyntäminen.

Palveluntuottajien näkökulmasta osallisuus- ja kumppanuusohjelman valmistelun ohjaavina asiakirjoina ovat toimineet Keski-Suomen hyvinvointialueen strategia sekä hankintaohjelma.

Strategiassa yhtenä menestystekijänä on sujuva ja tavoitteellinen kumppanuus. Valmistelun pohjana on käytetty myös elokuussa 2026 palveluntuottajille toteutettua kyselyä. Kyselyn vastauksissa esiin nostetut asiat ja teemat vastaavat hankintaohjelman neljää tavoitetta. Näitä neljää hankintaohjelman tavoitetta on hyödynnetty osallisuus- ja kumppanuusohjelma tavoitteiden valmistelussa.

Palveluntuottajayhteistyön näkökulmasta keskeisiä asioita ovat yhteistyön lisääminen palvelujen ja palveluketjujen kehittämisestä, varhaisempi vuorovaikutus palveluntuottajien kanssa ja yhteisen tilannekuvan parantaminen sekä vuorovaikutuksen lisääminen olemassa olevien osallisuusrakenteiden kautta. Myös sopimuskohtaisten laatu-, vaikuttavuus-, saatavuus-, ja kustannusvaikuttavuusmittareiden määrittäminen seurannan tueksi on yksi tavoite.

Osallisuus ja kumppanuusohjelman valmistelussa kohderyhmiä on osallistettu seuraavavasti:

- Vanhusneuvosto 15.10., vammaisneuvosto 19.10. ja nuorisovaltuusto 29.10.
- Osallisuusohjelmaluonnos on ollut kommentoitavissa otakantaa.fi-palvelussa kaikille keskisuomalaisille ajalla 15.9-23.9.2026. Kyselyn vastausten kautta Hyvinvointalueen asiakasraati on laatinut oman kannanottonsa ohjelmaluonnokseen liittyen.
- Osallisuusohjelmaluonnosta on kommentoinut Keski-Suomen romanityöryhmän jäseniä sekä muutama järjestötoimija. Osallisuusohjelmaluonnosta käsitellään vielä Monikulttuurisuusfoorumissa 27.10.
- Osallisuusohjelmaluonnos on tulossa avoimeksi henkilöstön kommenteille Orchidea-alustalla loka-marraskuussa 2026.
- Järjestö- ja seurakuntayheistyön tavoitteista keskusteltiin järjestö- ja seurakuntafoorumissa 11.6. sekä 25.8.

- Osallisuus- ja kumppannuusohjelman luonnos on pääaiheena järjestö- ja seurakuntafoorumissa 27.10.
- Osa ohjelman järjestöyhteistyöhön liittyvistä toimenpiteistä nousee syksyn 2026 aikana tehdyn järjestöjen avustusohjeen päivitystyön osallisuusproessista.
- Palveluntuottajille toteutettiin elokuussa 2026 kysely ohjelman tavoitteista, toimenpiteistä sekä seurannasta ja arvioinnista sisällön valmistelun pohjaksi. Palveluntuottajien on mahdollista antaa kirjallisesti palautetta ohjelman luonnoksesta ennen 19.10. palvelunuottajafoorumia.
- Palveluntuottajafoorumissa ohjelmaa on käsittelty 31.8.2026. Ohjelma on foorumin yhtenä aiheena myös 19.10.2026 ja 19.11.2026
- Palveluntuottajayhteistyötä koskevaa osuutta on käsitellään myös palveluntuottajafoorumin valmistelua tukevan työryhmän kanssa.

Talous

Osallisuus ja kumppanuusohjelman toimenpiteet ovat osa hyvinvointialueen omaa toimintaa.

Vaikutusten ennakkoarviointi

Osallisuus- ja kumppanuusohjelma tekee näkyväksi asukkaiden, asiakkaiden, henkilöstön sekä kumppaneiden osallistamisen tavat ja rakenteet sekä mitä osallisuus- ja kumppanuustyöllä tavoitellaan. Ohjelma edistää hyvinvointialueen alueen palvelujen ja toimintamallien asiakaslähtöistä kehittämistä sekä palvelujen käyttäjien näkemysten saamista osaksi hyvinvointialueen toimintaa.

Yhteenveto

Osallisuus -ja kumppanuusohjelma tukee kattavasti hyvinvointialueen strategian menestytekijöitä ja kuvaa mitä strategian menestystekijät tarkoittavat osallisuus- ja kumppanuustyössä.

Vammaisneuvostolta pyydetään kannanottoa siitä, millainen merkitys osallisuus- ja kumppanuusohjelman tavoitteilla, toimenpiteillä ja seurannalla on vammaisten näkökulmasta.

Toimivalta

Hallintosääntö 28 §

Esittelijä

Palvelujohtaja, hyvinvointi ja kumppanuudet Peränen Nina

Päätösehdotus

Vammaisneuvosto päättää antaa liitteenä olevan lausunnon osallisuus- ja kumppanuusohjelmasta.

Kokouskäsittely:

Esittelijä täydensi kokouksessa ehdotustaan siten, että lausuntoluonnokseen tehdään seuraavat muutokset ja lisäykset:

”1) Vammaisneuvosto esittää, että hyvinvointialue hyödyntää riittävästi kokemusasiantuntijoita, myös somatiikan puolella.

2) Vammaisneuvosto haluaa kiinnitettävän huomiota siihen, että pienten järjestöjen ja palveluntuottajien ääni tulee riittävästi kuulluksi. Heillä on merkittävä rooli hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden tukemisessa.”

Jenna Laitinen poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana klo 10:45.

Aluehallituksen edustaja Marika Visakorpi-Kemppainen poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana klo 10:51.

Osallisuuskoordinaattori Sonja Essel ja järjestökoordinaattori Arto Lampila poistuivat kokouksesta asian käsittelyn aikana klo 11:07.

Päätös

Esittelijän kokouksessa tekemä muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.